

COL·LECCIÓ

t a l e n t a

EXPERIÈNCIES
DE
PEDAGOGIA SOCIAL

28

ESCOLA D'ACCIÓ ESPECIAL
E. GARCÍA LORCA

Amb la col·lecció d'opuscles TALEIA la Fundació Serveis de Cultura Popular pretén fer conèixer les nombroses i variades experiències de pedagogia social que es realitzen al nostre país, sovint poc conegudes i reconegudes.

No és en va que la col·lecció porta el nom de TALEIA: per crear-les i dur-les a la pràctica calen grans dosis d'imaginació, de constància i de solidaritat.

Esperem que la seva publicació fomenti l'intercanvi i impulsi noves iniciatives ●

Colors:

- lila:** Educació especialitzada
- rosa:** Animació socio-cultural
- verd:** Educació ambiental
- marró:** Formació d'adults
- blau:** Educació en el temps lliure

**ESCOLA D'ACCIÓ ESPECIAL
FEDERICO GARCÍA LORCA**

COL·LECCIÓ
f a l e i a

**EXPERIÈNCIES
DE PEDAGOGIA
SOCIAL - 28**

**Text redactat per Mª Antonia Sabater
i Fina Manent
de l'equip de mestres
de l'Escola F. García Lorca**

**© Fundació Serveis de Cultura Popular
Impressió: El Tinter SCCL
Tel. 357 00 50
La Plana, 8
08032 Barcelona
D.L.: B.32.964-1992
ISBN: 84-8000-025-2**

ESCOLA D'ACCIÓ ESPECIAL
E. GARCÍA LORCA

Fundació Serveis de Cultura Popular
1992

L'escola: quan, on, per què i a qui va adreçada

La nostra idea en escriure el que ara llegireu no ha estat pas de fer un estudi tècnic exhaustiu, sinó més aviat una explicació planera i senzilla de tot el que hem viscut durant aquests dotze anys darrers.

L'experiència va començar l'any 1980-81, paral·lelament amb l'Aula de Pas del carrer Còrdova. Però per entendre mínimament el per què d'aquesta escola, hem

de presentar una mica el barri.

Sant Roc està situat a la perifèria de Badalona, tocant al terme de Sant Adrià de Besòs i a l'autopista, en una zona industrial plena de sorolls i altament contaminada. Dels més de 20.000 habitants que componen el barri, un 77% són immigrants del sud (molts d'ells procedents de barraques), un 2% són catalans i el 21% restant procedeixen d'altres indrets de l'Estat. Una part molt important de la població barraquista és de raça gitana: aquesta comunitat és la que es troba en situació més desarrelada, perquè no s'ha tancat encara el seu procés d'inserció en el medi urbà.

En general, es tracta de famílies que canvien sovint de domicili, que no tenen ingressos fixos i que, per tant, es dediquen a treballs temporers i a la venda ambulants. La seva organització domèstica és encara molt primària i està molt lligada als cicles de l'any.

Paral·lelament, aquesta població té unes necessitats vitals —de supervivència— que es posen per damunt de les culturals. Com que l'escola no dóna satisfacció a aquestes demandes peremptòries, els pares neguen la importància que té l'escolaritat dels nens i nenes. Aquesta actitud verfermada pel desconeixement que els pares tenen del treball escolar, ja que aquest nucli social no hi ha tingut mai accés.

Davant d'aquesta situació, l'escola García Lorca va sorgir per acollir els nens

i nenes de Sant Roc que, a causa de la seva marginació, no havien estat escolaritzats o bé havien tingut una escolarització molt deficient. Aquestes mancances s'apleguen principalment en nens i nenes de famílies gitanes, per la qual cosa la nostra població escolar és de raça gitana en un 95%.

Al principi, l'escola estava situada en uns barracons al carrer de Covadonga i a l'Avinguda del Congrés. Les classes eren petites i el pati també. Com que els barracons eren molt vells, hi havia goteres quan plovia, i moltes rates. No teníem espai per a secretaria i direcció, i vàrem haver-hi d'habilitar un lavabo.

Ens entraven contínuament a robar i, com que la porta del pati es tancava amb un cademat, hi posaven escuradents o be el trencaven, i sempre havíem de demanar ajut al taller de davant de l'escola. Tot plegat hauria estat molt depri-

ment si nosaltres no hi haguéssim posat una gran dosi d'optimisme i de ganes de tirar endavant!

Després de lluitar bastants anys per tenir uns locals en condicions, per fi l'any 1987 vàrem inaugurar l'escola nova! A partir d'aquell moment els nostres alumnes varen fer un canvi, i tenien més cura a conservar l'espai escolar.

Malhauradament, ells no han pogut fruir gaire d'aquest local nou. Tal com expliquem més endavant, no hem aconseguit que l'escola es convertís en un Centre de Formació Pre-Professional adaptat al barri, tot i que el claustre de l'escola, amb el suport de les altres entitats educatives del barri, ho havíem demanat reiteradament com una proposta per al futur, acompanyant la demanda amb dossiers força raonats i fonamentats.

Característiques del nostre alumnat

trets generals que creiem haver observat en el nostre alumnat:

Nivell primari

Tendència a tot el que resulta immediat, tant en l'espai com en el temps. Com a conseqüència:

- Limitació del present.
- Dificultat d'operar amb fites i estímuls no immediats.
- Manca de claus per a una autoregulació afectiva de les seves actuacions.
- Manca de confiança en les seves pròpies possibilitats de modificar, en alguns aspectes, la seva realitat immediata.

Nivell intel·lectual

Prevalència de formes de pensament elementals:

- Dificultat d'anàlisi i d'organitzar l'expressió lògica del pensament.
- Manca d'estructuració mental.
- Raonament més inductiu que deductiu.
- Desestructuració espacial, temporal que reverteix en un cert retard en la construcció de l'esquema corporal.

Nivell sòcio-afectiu

La manca d'estructuració familiar i les mancances afectives que se'n deriven es

A partir de les característiques psicològiques del nostre alumnat, tant pel que fa al tipus mental com a les motivacions corresponents a cada etapa evolutiva, s'ha hagut de trobar una didàctica que permetés de connectar amb la seva idiosincràcia i potenciar els seus propis recursos com un mitjà de progrés personal. Fruit del treball i de la reflexió sobre la vida escolar i el coneixement directe de la realitat, recollim i distribuïm els

tradueix en una imatge negativa d'ells mateixos i en una inseguretat personal. Les mancances concretes són, bàsicament:

- Habitatges reduïts.
- Autoritarisme dels pares, en certs aspectes.
- Elevat nombre de fills.
- Presència, a la mateixa llar, dels fills grans casats, amb la seva descendència.

La barreja de tots aquests elements que enmarquen la realitat socio-cultural i afectiva del nen es traspasa a l'escola

i pren cos en multitud de situacions que alteren el seu desenvolupament normal i actuen negativament en el seu aprenentatge. Per exemple:

- L'elevat índex de drogaaddicció: tabac, «cola», alcohol...
- L'absentisme escolar degut a la venda ambulat, la mendicitat, la cura dels germans petits...
- La vida al carrer.
- Les carències afectives degudes a la separació massa sobtada de la mare quan neixen germans petits.
- La manca de normes clares de comportament.

Intencionalitats educatives

La majoria d'aquestes famílies són gitanes, poc sensibilitzades per la qüestió escolar. Per això l'escola des d'un principi es va plantejar de fer el seguiment de l'assistència dels alumnes mitjançant visites domiciliàries, de forma regular i sovintejada.

Les famílies més integrades resolen la seva economia realitzant treballs temporers fora del barri (verema i altres collites), la qual cosa repercuteix negativament en els seus fills, ja que interrompen contínuament el seu procés escolar i provoquen fluctuacions en els ingressos familiars de forma molt marcada.

L'objectiu inicial de l'escola ha estat des de sempre aconseguir una futura adaptació dels nens a d'altres escoles i a la societat, per la qual cosa creiem que cal seguir uns passos, segons està contemplat en el Decret 117/1984 del 17 d'abril sobre Ordenació de l'Educació Especial, per la seva integració en el sistema educatiu ordinari. Aquest plantejament l'hem manifestat diversos cops a les Administracions. És el següent:

Abans hem esmentat que un alt percentatge dels nens que es matriculen a l'escola pertanyen a famílies desestructurades i amb molt pocs recursos. Tenint en compte que un 26% de les famílies de l'escola tenen matriculats tres o més fills, això fa que es formin grups homogenis, relacionats entre si, que corresponen majoritàriament a les famílies més conflictives del barri.

- Pla d'implantació progressiva i continuada de les previsions contingudes en el Decret. Elaboració de programes de difusió i sensibilització dirigits a professionals, pares i alumnes i a la societat en general. També programes de formació i perfeccionament del professorat necessari.

- Acceptació, almenys per la majoria del claustre receptor i del consell escolar, del compromís de dur a terme la integració de nens amb deficiències, no solament les físiques i psíquiques, sinó també de qualsevol altre tipus, tal com és contemplat a l'article 1r. de l'esmentat Decret.
- Acceptació dels nens de sis anys a les altres escoles del barri. Adaptació dels programes escolars, tenint en compte les característiques ètniques i socio-econòmiques d'aquests nens. Seguiment de les famílies, a fi de garantir l'assistència i la continuïtat del procés educatiu.
- Proporcionar els mitjans necessaris per facilitar a les famílies de poder gaudir dels drets i avantatges que l'Administració posa al seu abast (beques, subvencions per a colònies, borsa de transport...), i així fomentar una progressiva autonomia en aquestes gestions.
- Integració progressiva dels alumnes de l'escola García Lorca d'edat superior a set anys, sempre que l'escola ho consideri viable, d'acord amb l'Equip d'Atenció Psicopedagògica (EAP) de la zona, amb les condicions de seguiment esmentades i que marca la Llei (article 9è). L'Equip de Base ha de fer el seguiment socio-familiar dels alumnes.

El pla d'actuació que portem conjuntament el claustre i l'equip de base té les característiques següents:

- Disseny curricular adaptat al moment evolutiu del nen i al seu nivell de socialització.
- Elaboració dels programes d'intervenció familiar a dur a terme.
- Seguiment del procés i avaluació dels resultats en vista a les diferents alternatives de futur: integració en una altra escola, formació professional, món del treball.

A part d'aquest objectiu inicial (que, malhauradament, per causes que nosaltres no hauríem volgut, no s'ha pogut dur a terme), a l'escola tenim altres objectius:

- Potenciar l'educació dels alumnes en la llibertat i la solidaritat, a fi que adquireixin unes conductes d'aprenentatge que permetin el seu desenvolupament tant en els estudis com en el treball; i, d'altra banda, que assoleixin uns coneixements molt bàsics que els serveixin per viure i conviure.
- Donar molta importància als hàbits de treball, d'higiene, de responsabilitat, d'ordre, de convivència, d'assistència i d'integració.
- Afavorir les relacions entre el centre i l'entorn socio-cultural per possibilitar un ensenyament que parteixi del medi.

Plantejament pedagògic

sent la dimensió global de l'alumne, és a dir, tots els aspectes del seu desenvolupament.

- **Experimental:** Es treballa donant ocasions a l'alumne per a l'observació, establint relacions entre persones, objectes i situacions. Experimentació, per mitjà del contacte directe, de tot el que es vol treballar a classe, a fi i efecte que pugui arribar a un nivell òptim de manipulació i d'abstracció.
- **Individualitzada:** S'aplica com a conseqüència de l'estudi particular del procés maduratiu de l'alumne i pel fet de respectar i potenciar el de cada un d'ells.

Com volem educar

D'acord amb els nostres objectius expressats anteriorment, el plantejament pedagògic es basa en projectes i temes concrets, tant al taller com a les aules. Això es fa perquè adquireixin uns nivells bàsics de coneixement que els facin més lliure, responsables, actius i crítics. Per la qual cosa, la metodologia ha estat sempre:

- **Activa:** Es treballa tenint molt pre-

Recursos que utilitzem

El coneixement i l'aprenentatge del medi es porta a terme per mitjà de les activitats específiques que afavoreixin la consecució dels objectius:

- L'aula d'educació especial, on van pràcticament tots els alumnes de la nostra escola.
- El taller, on l'alumne aprèn diferents tècniques amb l'objectiu d'avançar en els aprenentatges teòrics a través de les mans.
- L'hort, on van cada setmana per tenir un contacte directe amb la natura.
- L'esport, element bàsic per a conduir la seva energia i aprendre a viure en equip tot respectant les normes.

- Les festes, tant de dins com de fora de l'escola, amb les quals es treballa l'aspecte lúdic de l'educació.
- Les colònies, que donen la possibilitat a l'alumne de conèixer un altre medi més enriquidor que l'usual i potenciar la vida de grup.
- Sortides, tant de treball com d'esbarjo, que possiblement són l'única ocasió que tenen de veure llocs nous.
- Menjador, que ajuda a aconseguir una assistència més regular, a part d'oferir una dieta més equilibrada que la que tenen normalment (un «bocadillo de chorizo» pot ser alguns cops l'únic que mengen en un dia).

Naturalment, no hem d'oblidar que una part molt important de l'educació a l'escola és la llengua, la matemàtica i el coneixement teòric del medi natural i social. Aquests aprenentatges els duem a terme a classe i a través de grups flexibles.

Hem cregut que podia ser interessant d'explicar amb més detall tots aquest recursos que acabem d'enumerar, perquè és on realment es veu la vida de l'escola.

L'aula d'educació especial

Una aula molt especial...

L'aula d'educació especial ha intentat donar resposta a les necessitats que presenten els alumnes, la majoria amb retard global, en el seu desenvolupament escolar.

L'objectiu bàsic de l'aula és de complir una tasca preventiva a nivell secundari, entenent la prevenció educativa en un sentit ampli, no sols una prevenció que eviti que el fracàs escolar es converteixi en una modalitat de resposta, sinó també intentant la màxima integració possible a nivell individual i social, millorant les condicions i la qualitat del desenvolupament psicològic dels nens.

Basant-nos en els dos grans puntals en què es fonamenta tota la línia de l'escola —aprenentatge i integració— aquesta no ha estat concebuda com un espai físic, a part de la classe ordinària on s'imparteixen matèries de recuperació, sinó que està pensada per atendre aquells alumnes amb dificultats d'aprenentatge, les quals poden derivar a problemàtiques de tipus intel·lectual de caràcter greu.

El segon objectiu de l'aula, però no menys important, és de col·laborar en la programació global dels alumnes (programes de desenvolupament individual) i conèixer els diferents nivells evolutius dels grups-classe, a l'efecte d'orientar els aprenentatges dels cursos més baixos, i col·laborar en l'elaboració de material i altres recursos didàctics.

L'aula taller

Les mans com a recurs d'aprenentatge

Després d'uns quants anys d'experiència amb els alumnes del barri vàrem

creure molt important i positiu de muntar un taller a l'escola, ja que, degut a les seves dificultats d'aprenentatge a nivell teòric, pensàvem que aquest es podia fer en bona part a través del treball manual, molt més estimulants per a ells.

El taller està pensat perquè hi passin dos cops la setmana tots els alumnes de l'escola.

El professor del taller va totalment coordinat amb el professor de la classe, i segueix, sempre que és possible, la línia de treball de la classe. Adapta els exercicis i treballs al centre d'interès o tema que treballa cada grup.

Organització física del taller

Des que el taller es va muntar, ara fa vuit anys, hem donat molta importància a l'ordre i a la cura del material de l'aula que utilitzem. Totes les eines estan a l'abast dels alumnes, penjades en plafons on hi ha la silueta de cadascuna, cosa que facilita la seva endreça.

Hi ha una taula central i, tot al voltant, un taulell amb diversos cargols de taula. Cada classe té assignat un prestatge on deixen els treballs a mig fer, endreçats en bosses de plàstic amb el nom de cada un.

El treball que fem és, bàsicament, de fusteria. El material que utilitzem està col·locat en grans caixes de fusta que

han construït ells mateixos i classificat segons que sigui aglomerat, contraxapat o bé llistó de pi.

Per facilitar l'hàbit de neteja, al taller hi han dues piques amb sabó i un raspall. La tovallola és penjada al costat; i diferenciem molt la que serveix per a les mans, la de netejar pinzells o bé el drap de la pols. Tot això pot semblar futeses però en el nostre cas forma part de l'educació primària dels alumnes.

Al taller també tenim un material de rebuig molt divers: tubs de cartró, pots de iogur, pots de vidre o de llauna, diaris... tot pot servir en qualsevol moment, si es té endreçat.

Les eines elèctriques, el taladre i les serres estan desades a part i només es treuen quan s'han d'utilitzar.

Fem servir dos tipus de pintura: la de fusta (sempre plàstica a l'aigua) i la de paper per als murals de decoració de l'escola, que també es fan al taller.

Què volem aconseguir?

No tenim la pretensió, de cap manera! que surtin grans fusters del nostre taller, però sí que volem que arribin a trobar el gust per la feina ben feta i acabada; alhora que aprenen unes tècniques bàsiques de fusteria i electricitat, segons l'edat. Tot plegat, en un ambient de comunicació i companyonia.

Intentem motivar-los en tot moment en el camp de la creativitat. Es curiós, perquè, al principi, quan feien algun treball lliure, sempre demanaven de construir un «cajón de mano» per als coloms, que ells estimen tant; en canvi, aquest curs ja han sortit treballs lliures molt més variats.

Un altre aspecte que també tenim molt en compte és la previsió i la reflexió davant de qualsevol treball. Es a dir, abans de començar qualsevol cosa, els demanem que facin un petit projecte amb el dibuix —amb mesures, els més grans— i una previsió de material i d'eines que hauran d'utilitzar. En acabar, els demanem que expliquin —per escrit, els més grans— el procés que han seguit. La veritat és que els costa molt, però pensem que els és un bon exercici.

Té utilitat el que fem al taller?

La majoria del nostres alumnes no troben cap mena d'ajut o suport a casa seva. Per tant, a l'escola procurem valorar tot el que fan, de tal manera que, si no es volen emportar alguna cosa a casa, l'exposem a l'escola. De tota manera, sempre procurem fer uns treballs, o bé pedagògics, que serveixin a classe —per exemple, el geoplà, petites capses per als llapis...— o bé jocs per a jugar a l'escola —dòmimos, laberints, escacs...

Mai un alumne no ha de llençar el que ha fet! o ha de pensar que el seu treball no serveix per a res.

Com treballem?

Al taller es treballa individualment o bé en equip. És molt bo que els alumnes s'acostumin a compartir un treball que després serveix per a tots.

Sempre que hi ha alguna festa, al taller es fan els murals o bé qualsevol mena de decoració que calgui. Això crea un ambient d'intercanvi de classes molt interessant.

Un tema difícil és el de l'endrega del taller cada cop que s'acaba una sessió. Els costa molt d'entendre que entre tots hem de deixar el taller tal com l'hem trobat: les eines penjades, els pinzells nets i al pot —l'eterna lluita!— el treball que estan fent, dins la bossa amb el nom i al prestatge corresponent.

I, per damunt de tot, fer que no oblidin mai que hi ha d'haver un tracte correcte de persones i material per aconseguir un bon ambient al taller.

L'hort

Aprenents de pagesos...

Quan es viu en un barri on tot és ciment, en un pis de 50 metres quadrats... —i la llista podria ser més llarga—, la natura queda molt lluny. És per aquest motiu que el contacte amb la terra ens va semblar imprescindible.

Fa nou anys que anem a l'Escola de Natura de Can Miravitges, un servei pedagògic municipal, a l'entorn encara rural de Badalona. Cada setmana hi puja una classe (sempre la mateixa), i cultivem un tros de terra, al costat dels horts de les altres escoles.

Aquest treball el considerem molt complet: aprenen a viatjar i a comportar-se correctament en els transports públics; aprenen a relacionar-se amb totes aquelles persones que troben a Can Miravitges; i, naturalment, aprenen a treballar la terra, a seguir-ne tot el procés i a conèixer tot el que es planta a l'hort. Això és molt important, si pensem que els nostres alumnes només han vist les verdures a la plaça del mercat!

Comencem al mes de setembre, quan preparem la terra: treure herbes i remoure. A l'octubre es fa la plantada de tardor: faves, raves, cebes i enciams. Cap a finals de gener, la plantada d'hivern: patates, alls i escaroles. Al mes de març fem la de primavera: mongeta tendra, carbassó, més enciam i més raves. També hi tenim un petit jardí amb flors. Aprenen el nom i el maneig de les eines. Sembren, treuen herba, reguen i fan la collita. I, cap a final de curs, sempre fem un dinar amb els productes de la collita de l'hort. També s'emporten verdura a casa.

A part del treball d'horta pròpiament dit, a Can Miravitges hi estudiem tots els arbres que hi ha, l'arna de les abelles, com fan la mel... A classe, un cop

feta la sessió d'horta, s'aprofita aquest contacte amb la natura per estudiar ciències naturals tot fent referència al que hi han observat i experimentat.

L'època que els agrada més de pujar a l'hort és al mes de maig, quan hi ha cireres: els vuit cirerers de l'Escola de la Natura són una autèntica meravella per a ells. L'hort és, doncs, com podeu veure, un gran recurs per ajudar a sortir aquests nois i noies del seu petit món de cada dia al barri.

L'esport a l'escola

Creuar energies i aprendre a respectar les normes del joc

L'esport a l'escola García Lorca ha passat per dues etapes. La primera va ser quan encara estàvem als barracons del carrer Covadonga i del Congrés. Era deguda a diverses causes: no teníem cap tipus d'instal·lacions i els patis eren petits; per tant, no s'hi podia fer cap esport, a part de practicar una mica de futbol-sala en males condicions. Les classes de gimnàstica s'havien de fer a les instal·lacions del club de futbol Artigas.

Una altra causa important del poc esport que es feia en aquesta primera etapa era la manca d'especialista: cada tutor hi feia el que bonament podia.

En canviar de local i estrenar escola, va començar la segona etapa de l'esport i les coses varen canviar del tot.

D'una banda, hi havia instal·lacions i espais suficients per poder realitzar tot tipus d'esport i, a més a més, es va destinar un professor només a l'esport.

El canvi es va veure reflectit en els resultats. Vàrem participar amb dos equips de futbol sala al Campionat Escolar de Badalona. Fins i tot, un any vàrem arribar, degut a la bona classificació, a jugar al Campionat Comarcal.

Dins de les activitats extraescolars es fa l'entrenament d'aquests dos equips. Hem participat amb les escoles del barri a diferents competicions: la de la Setmana Cultural dels centres d'ensenyament de Badalona, al Campionat del barri de Sant Roc... i a d'altres organitzades pel mateix barri. S'obtenen bons resultats i, sobretot, es viu un gran esperit de participació.

Les classes d'Educació Física s'han planificat en dos sentits: les esportives, en les quals es fa futbol sala, bàsquet, voleibol; i les específiques d'Educació Física, que es fan al gimnàs habilitat de l'escola.

Aquest curs hem aprofitat el tema de les Olimpíades per donar a conèixer alguns esports que fins ara eren totalment desconeguts per a ells. Fem visites a instal·lacions esportives i practiquem nous esports, sempre que ens és possible, perquè els visquin una mica.

Hem introduït el bàisbol, el tennis, l'esgrima, la natació, la bicicleta. Molts ja els coneixien però no havien tingut gaires ocasions per a practicar-los.

El més important de l'esport a l'escola García Lorca és que ha servit per ajudar a la integració d'aquests nens amb la resta de nens del barri. A més, han après a participar, dins i fora de l'escola, amb la qual cosa s'ha aconseguit un intercanvi molt positiu.

Les festes

També han après a divertir-se

L'aspecte lúdic a l'escola es va haver de treballar molt, des del començament: sempre l'hem considerat una part important de l'educació del nen.

Degut a les seves mancances, els nostres alumnes, al principi, no eren capaços de passar-s'ho bé en les festes sense destrossar-ho tot.

Recordem el primer cop que vàrem celebrar la Castanyada a l'escola: havien fet panellets i els portaven en safates fins al lloc de la festa, però no hi van arribar: allò va ser un autèntic «assalt a la diligència». Es van menjar els panellets a meitat de camí, mig fets malbé.

Un fet semblant va passar en la festa de Carnestoltes del barri. Havien d'anar disfressats des de l'escola fins a la pla-

ça de Sant Roc. A mig camí ja no quedava cap disfressa sencera; en arribar a la plaça es van dedicar a destrossar les dels altres.

Quan a l'escola organitzàvem alguna festa amb berenar, no eren capaços d'esperar que tothom tingués de tot. Acaparaven el menjar, segurament per por que no els en quedés per a ells. Actualment, tot això està superat.

A l'escola, quan celebrem la Castanyada, fem panellets al taller. Després d'una tarda de jocs organitzats, mengem les castanyes i els panellets i obrim l'escola, tot convidant als pares i familiars a participar de la festa. Acabem sempre amb una sessió de «tablao flamenco» amb guitarra i música gitana, on tots els que vénen participen activament.

Prenem part, també, de forma normalitzada, a la Setmana Cultural del barri. Actuem en partits de campionat, sessions de teatre, col·laborem en les exposicions, escrivim llibres juntament amb altres escoles del barri...

Per Nadal, guarnim l'escola —hem de dir que actualment no hi ha cap problema, pràcticament, en el manteniment dels murals—, amb els nens. L'últim dia de classe cantem nadales i fem cagar el tió, que els regala jocs per a les classes.

Per Carnestoltes es fan les disfresses al taller i tots junts fem la rua fins a la plaça de Sant Roc, on ballen disfressats en-

tremig dels companys d'altres escoles del barri. A vegades s'intercanvien les disfresses.

La festa de Sant Jordi a l'escola no la podem celebrar el mateix dia 23, ja que pràcticament tots els nens van a «vender la rosa» amb la seva família. La festa té com a motiu principal el Concurs Literari: els premis es donen en una sessió formal en la qual es llegeixen les obres premiades davant de tota l'escola.

A la festa de final de curs, a part dels jocs de fira i dels campionats esportius, es fa la cerimònia de comiat dels alumnes que acaben l'escolaritat. Se'ls dona un llibre, una fotografia dels companys signada i un diploma com a record de la seva ESCOLA: és un moment molt emotiu.

Veiem, doncs, que han après a divertir-se i a participar. Aquest és un resultat molt positiu i engrescador. Tot i que, de tant en tant, encara fem algun pas enrera.

Les colònies

L'educació en el lleure

No va ser gens fàcil, al principi, d'aconseguir que els pares deixessin venir els nens a colònies. Les famílies gitanes tenen un gran sentit de «possessió» dels fills i, al mateix temps, una gran por que els pugui passar alguna cosa.

Malgrat això, a l'escola ja fa set anys que anem a colònies, ja que hem considerat que és una activitat més, que reforça el programa educatiu que ens hem marcat.

La proposta de treball de les colònies forma part d'un conjunt d'activitats d'escola, encaminades a donar als nens l'oportunitat de sortir del seu entorn pobre i desestructurat, i gaudir d'un altre medi, tant en l'aspecte físic com en el social.

El que pretenem aconseguir és potenciar la convivència i establir unes relacions de grup i d'equip, tenint en compte, especialment, aspectes com l'agressivitat i la competitivitat, i educant la col·laboració de grup.

També treballem els hàbits de neteja i d'higiene per aconseguir una major autonomia personal. Estimulem els nens perquè gaudeixin d'un medi diferent del seu i coneguin més d'aprop la natura.

Què fem a les colònies?

Donem molta importància a les activitats de responsabilitat relacionades amb els hàbits d'ordre i neteja. Demanem que els nens tinguin cura de les seves coses i del lloc que ocupen personalment. Tots col·laboren en les tasques comunes de menjador i d'endrega de les habitacions.

Organitzem diverses activitats:

- D'interior: Després de dinar, juguen a jocs de taula, una estona.
- D'exterior: Encaminades a l'observació del medi fent excursions pels voltants de la casa. L'esport es treballa a través de les Olimpíades.
- De taller: Abans de les colònies es preparen tots els murals informatius i els cartells. Durant les colònies es prepara el guarniment de la sala on es fa la festa de cloenda.
- De nit: Es fa un joc de nit preparat pels mestres, per la zona pròxima a la casa. També es fa algun passeig. L'última nit se celebra la festa de cloenda, amb concursos i jocs.

L'èxit de les colònies es manifesta en el fet és que ningú no vol tornar a casa. Tots s'hi quedarien uns quants dies més.

Les sortides

Tant de treball com d'esbarjo

Donat que els nostres alumnes no surten gaire del barri, considerem important de fer visites programades que reforcin el treball que es fa a classe. Aquestes sortides es decideixen per cicles, segons el centre d'interès de cada classe.

Es dóna una gran importància al coneixement de Catalunya: es fan sortides a diferents llocs, tant de munta-

nya com de mar, a fi d'apropar-los a la natura i fer la geografia més viva.

D'altra banda, es visiten indústries (de la llet, el pa, els diaris...) per observar el procés de mecanització i estudiar les primeres matèries.

També assistim a sessions de teatre, a exposicions al seu abast, o bé visitem institucions públiques d'interès: correus, bombers, l'Ajuntament, l'abocador municipal... Després de cada sortida es continua aprofundint a classe el que s'ha après durant la visita.

Al final de cada curs acostumem a fer una sortida completament lliure, perquè els nens simplement frueixin de la natura: és el moment de jugar i gaudir dels grans espais naturals.

El menjador

Primer menjar, després aprendre

No es pot estar concentrat en el treball si els budells «grinyolen»... El menjador és, doncs, una bona eina per aconseguir que assisteixin a classe i treballin millor.

Un dels objectius que s'ha plantejat l'escola és d'aconseguir l'hàbit de menjar bé, i donar als alumnes una alimentació correcta i adient a la seva edat.

Al principi, l'hora del menjador es feia molt difícil. Els nens deixaven al plat el menjar que no els agradava, i el seu comportament era d'allò més primari i contradictori.

Ha estat tot un procés d'aprenentatge aconseguir que tinguessin un comportament correcte al menjador.

Actualment tenim un monitor de raça gitana, ex-alumne de l'escola, que ens ajuda a vigilar durant l'hora de menjador. A més, cada dia es queda un professor que ajuda a organitzar el servei de taules.

El sistema que se segueix és l'auto-servei, per facilitar que cadascú mengi el que necessiti. Els alumnes ajuden a parar i desparar taula i deixen el menjador endreçat.

El que volem dir amb tota aquesta explicació és que, no solament ens hem limitat a donar-los menjar, sinó que hem intentat educar la seva manera de menjar.

Per què i com establim la relació amb el barri i fora del barri

La Coordinadora d'Ensenyament de Sant Roc

Donada la situació de conflicte constant que viu Sant Roc, l'any 1982 es va plantejar de crear una Coordinadora d'Ensenyament. Aquesta organització la formen els i les mestres, metges de Salut Escolar, educadors de carrer i tècnics municipals d'ensenyament que treballen al barri.

La Coordinadora té un doble objectiu:

- Reivindicar per al barri tot el que faci falta.
- Impulsar i coordinar l'organització de festes comunitàries.

L'escola hi ha col·laborat activament des del principi. Hem participat en tot moment en l'organització de les festes populars obertes a tot el barri. Bàsicament són:

- La Setmana Cultural i Esportiva, que movilitza unes quantes escoles del barri i fomenta l'intercanvi entre els alumnes, tant en l'àmbit cultural —assistència a sessions de teatre, visita a exposicions, confecció de llibres amb treballs fets pels mateixos alumnes— com en l'àmbit esportiu, amb els campionats interescolars de futbol, bàsquet o voleibol; a més de la marató que es fa pels carrers del barri.
- La festa de Carnestoltes, que té com a objectiu que els nens aprenguin a divertir-se i a conviure amb altres nens, disfressats, sense problemes.
- La Fira d'Artesania, que es fa com a part del programa de les Festes de Maig de Badalona. Les escoles hi col·laborem exposant els treballs que s'han fet al taller durant el curs. Es una festa d'una gran participació popular on s'hi veuen representades diferents modalitats artesanals fetes per gent del mateix barri.

A més de la participació activa en les festes que organitza la Coordinadora,

la nostra escola també ha estat present en totes les discussions i reivindicacions que s'han fet entorn dels problemes de Sant Roc. Un dels punts més importants ha estat el programa de tractament de l'absentisme escolar, que va començar des de la Coordinadora i actualment ja es porta des de les institucions.

El Col·lectiu d'Ensenyants amb Gitanos de Catalunya

Més enllà del barri, l'escola també ha col·laborat activament, des que es va fundar, amb el Col·lectiu d'Ensenyants amb Gitanos de Catalunya, que està

vinculat al Col·lectiu de la resta d'Espanya. La seva seu és a l'Institut Municipal d'Educació de Badalona, c/ Congrés Eucarístic, 16-20. Tel. 388 87 82.

Aquest col·lectiu acull totes aquelles persones que estan treballant amb nois i noies de raça gitana. El que es preten és de posar en contacte, compartir, intercanviar experiències, donar a conèixer el nostre treball... Tot això, a través de reunions i seminaris, però principalment amb les Jornades que es fan cada any al mes de setembre en una Comunitat diferent de l'Estat, on cada col·lectiu aporta la seva col·laboració i experiència.

Quina valoració fem de l'experiència

d'anar a l'escola, han canviat radicalment.

Les conductes d'aprenentatge i els hàbits assolits els veiem cada dia a través de petits resultats que, sumats, fan un bon feix. Per exemple:

- Comencen i acaben els treballs.
- Presenten la feina força correctament.
- Respecten el que és seu i de la comunitat molt més que abans.
- S'ho passen bé, tant en el treball com en el joc.
- Són capaços de treballar de forma autònoma.
- Senten l'escola com a seva.

Potser algú que no ha treballat mai amb alumnes de grups marginats pensarà que són uns resultats ben minsos, però tots aquells que, d'una manera o d'una altra, hagin tingut contacte amb ells, ho entendran perfectament.

12 anys al servei del barri

No pensem que sigui el moment de fer triomfalismes i de dir que tot és una meravella, que tot ha anat molt bé. Sí que és cert que, observant i comparant, els mestres que hi hem estat des del principi comprovem una gran diferència: hi ha problemes, hi ha fracassos... però s'ha avançat molt. El grup dels alumnes absentistes que hi ha hagut cada curs a l'escola no ha millorat gaire, però els que han adquirit l'hàbit

Creiem que al barri s'està produint un fet important: des de fa uns quants anys, estan sortint de les escoles (no solament de la nostra) les primeres promocions d'alumnes de raça gitana que obtenen el Certificat d'Escolaritat i alguns, fins i tot, el Graduat Escolar! Aquest fet és molt significatiu: el problema que tenen aquests nois i noies és el del seu futur.

Què en fan, dels seus Estudis Primaris? Quina sortida tenen per tirar endavant? Si hem de ser realistes, ben po-

ques. Aquest és un tema pendent que han de resoldre les Administracions. Nosaltres, per la nostra banda, hem plantejat el tema en diverses ocasions en dossiers de propostes de futur. De moment no s'ha aconseguit res, però continuem pensant que l'única sortida viable seria obrir una escola d'oficis en el mateix barri.

Agraïm a...

Abans d'acabar aquesta experiència volem agrair la col·laboració de tots aquells mestres, i altres persones en general, que poc o molt temps han viscut l'escola i han treballat il·lusionats perquè el nostre projecte obert al barri tiri endavant.

Tot el que hem consignat no és pas mèrit nostre, ja que hem consultat altres treballs que ja s'havien elaborat i que han estat d'un gran ajut per a nosaltres. Potser hi notareu diversos estils: és lògic, hi ha hagut la participació de molts... Hem evitat expressament d'explicar gaires anècdotes, tot i que en tenim moltes, i de molt variades! però, potser per delicadesa, és millor que ens les reservem.

Us volem dir, també, que han estat 12 anys molt enriquidors, plens de bons moments, de problemes, d'èxits, de fracassos, de desil·lusions... però ha valgut la pena.

Segur que els nostres alumnes —almenys alguns!— quan siguin grans, recordaran moments concrets dels que

havien passat a l'escola: això sol és molt.

Parlem de futur

I ara, què passarà?

El tema de la integració també ha arribat al barri i, a l'hora que acabem d'escriure aquesta experiència, ja sabem que l'escola tanca les portes a final de curs. És positiu? És negatiu? Això el temps ho dirà.

Aquesta escola va néixer per acollir els nens i nenes del barri de Sant Roc sense escolaritzar o amb una escolarització molt deficient. De nens en aquestes circumstàncies n'hi continua havent, i molts!

La voluntat integradora de les Administracions és molt positiva si es fa ben feta. Perquè no hi hagi més absentistes al barri creiem que el més important és començar des de la base. És a dir, fer un seguiment exhaustiu i constant dels nens des del parvulari. És en aquesta edat que han d'adquirir l'hàbit d'anar a escola. Si s'aconsegueix, tots hi haurem guanyat i ja no caldrà una altra escola García Lorca. Però, si no es treballa a fons amb els petits, d'aquí a pocs anys es tornarà a veure la necessitat de crear una escola que atengui aquest col·lectiu desestructurat i amb tantes mancances.

Mai no hem pensat que amb la nostra escola es volgués fer un ghetto. Més

aviat creiem que ha estat un primer pas perquè tots aquells nens i nenes que no anaven a l'escola trobessin un lloc on aprendre, més adaptat a les seves necessitats i als seus interessos. Alguns no l'han aprofitat i han continuat essent absentistes. Ara els claustres de les escoles del barri s'hauran de mentalitzar molt per ser acollidors amb

aquests nens i col·laborar amb els educadors de carrer i els assistents socials. És aquesta la realitat que vivim: un treball lent i difícil que s'ha començat a fer, malgrat que encara hi ha molts nens que ni l'escola García Lorca els era prou atraient. El repte continua: hi ha el futur de moltes persones en joc.

Annex

Així viuen i expressen la seva realitat cultural i familiar els alumnes de la nostra escola

LA GENTE MAYOR DE MI BARRIO

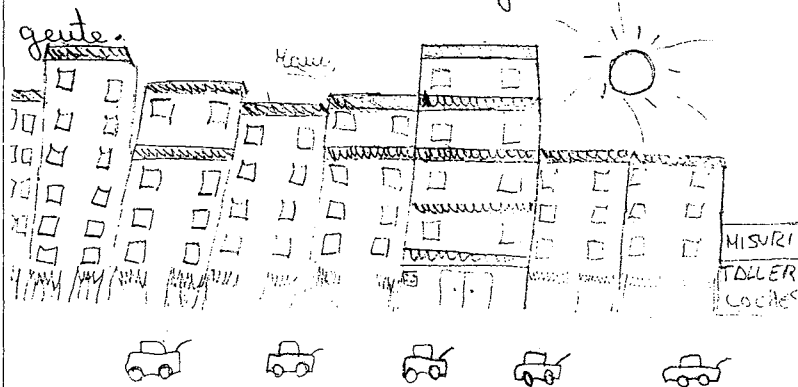
En el Barrio hay mucha gente mayor, a los gitamos mayores les gusta ir con traje y chaleco, una camisa de lunares, boina, corbata y una cadena de oro, ahí nunca les falta el bastón. Las personas mayores son las que mandan, los pequeños les tenemos mucho respeto y al hablarles les llamamos de Usted. Si nos portamos mal nos castigan y nos pegan.

JUAN G. M.

Mi Barrio...

En un barrio hay mucha gente mala y buena también hay mucha gente que se puecha y que fuman porros y cigarros, lo que hacen es perjudicar la salud y matarse ellos solos, poco a poco. También hay gente que se dedica a robar, todo lo que hay dentro de los coches. Mi barrio, antes era muy bonito y tenía muchos columpios, un castillo, toboganes etc... Pero ahora ya no hay nada, por que hay gente que le gusta romper y destruir los columpios. Y todo lo que tiene a su paso. Mi barrio tiene muchos parques por los alrededores, también tiene tiendas y se ve mucha gente.

ESCOLA-F GARCÍA LORCA -

2020

El bar de mi barrio

En mi calle hay un bar, el dueño se llama Juan y su mujer Encarna, tienen tres hijos ya grandes. Nosotros cada mañana desayunamos en el bar.

Por las tardes después de comer mis padres bajan a tomar café allí se encuentran con mis tíos y abuelos.

La gente juega a las cartas y al domino, haciendo apuestas se pasan la mitad del día.

El bar de mi calle es un bar marmal pero a la gente le gusta estar allí.

_____ Juan G. -

_____ P. GARCIA LORCA

Robando palmas

Un día con mis amigos nos fuimos a robar palmas, hay una hacienda que tiene muchos y allí fuimos dispuestos a pillar algunos. Subimos Calle arriba, al llegar vimos que había una ventana abierta y por allí se podía subir al tejado con mucha facilidad. Cogimos el palmo que era muy bonito, fincado de verde. Nosotros estábamos muy contentos ya que el palmo era muy bonito Pero si nos pillan...

Monde nito nos llevamos.

Selos Lozono

ÍNDEX

• L'ESCOLA: QUAN, ON, PER QUÈ I A QUI VA ADREÇADA	5
• CARACTERÍSTIQUES DEL NOSTRE ALUMNAT	7
Nivell primari	7
Nivell intel·lectual	7
Nivell socio-afectiu	7
• INTENCIONALITATS EDUCATIVES	9
• PLANTEJAMENT PEDAGÒGIC	11
Com volem educar	11
Recursos que utilitzem	11
L'aula d'educació especial	12
L'aula taller	12
L'hort	14
L'esport a l'escola	15
Les festes	16
Les colònies	17
Les sortides	18
El menjador	19
• PER QUÈ I COM ESTABLIM LA RELACIÓ AMB EL BARRI I FORA DEL BARRI	21
La Coordinadora d'Ensenyament de Sant Roc	21
El Col·lectiu d'Ensenyants amb Gitanos de Catalunya	22
• QUINA VALORACIÓ FEM DE L'EXPERIÈNCIA	23
12 anys al servei del barri	23
Agraïm a... ..	24
Parlem de futur	24
ANNEX	27

TÍTOLS PUBLICATS

- 1. TRAJECTE LABOR** és una cooperativa d'educadors especialitzats que pretén la reestructuració de la personalitat dels joves, a través de la convivència i la participació social.
- 2. CENTRE DE FORMACIÓ I PREVENCIÓ DE MATARÓ** és una associació d'iniciativa social que actua en el camp de la prevenció i la reinserció social de joves inadaptats. Opta per acollir activament la demanda concreta de cada noi i noia que s'hi adrecen.
- 3. MOVI D'A, Moviment d'Aturats** del barri de La Mina, de Sant Adrià de Besòs, és una associació que té per objectiu l'ocupació juvenil. Però no es vol limitar a ser una entitat de serveis: pretén, la integració dels joves al món laboral i a la societat on viuen.
- 4. LA VOLA** és una entitat formada per mestres, bidèlegs i altres professionals, que treballa en el camp de l'educació ambiental. Pretén que la societat, i en especial l'escola, participin activament en la solució dels problemes del medi ambient.
- 5. FUSTALL** és una associació que treballa en la formació i en la inserció social de nois amb problemes de fracàs escolar, en atur, propers al món de la delinqüència i la drogodependència. Utilitzant la fusta com a mitjà, han constituït un petit taller de fusteria.
- 6. MOVIBAIX** és un moviment educatiu en el temps lliure infantil i juvenil del Baix Llobregat. Ofereix serveis als centres d'esplai i als ajuntaments de la comarca amb un caràcter de servei públic. Treballa per augmentar la consciència ciutadana entorn de la necessitat d'educació en el lleure, i pel reconeixement social dels centres d'esplai.
- 7. EDUCACIÓ D'ADULTS A LA PERONA.** Una experiència compromesa en la transformació de les deplorables condicions de vida de la comunitat gitana de La Perona, un barri de barraques recentment desaparegut a Barcelona. Un projecte educatiu plantejat com una alternativa de diàleg entre aquesta comunitat gitana i la societat del seu entorn.
- 8. AULA-TALLER CRUÏLLA** es un servei que s'adreça a nois i noies dels barris barcelonins de Ciutat Meridiana, Torre Baró i Vallbona, que han deixat l'escola i no treballen, que tenen greus problemes personals o familiars i que es troben en risc de degradació.
- 9. CEPA** (Centre d'Ecologia i Projectes Alternatius). Associació ecologista, científica i independent, que es proposa dotar d'una cobertura tècnica els grups de base i els moviments populars que s'oposen a projectes agressius, impulsar l'educació socioecològica; i promoure la defensa del medi ambient i de la qualitat de vida.

10. **ESCOLA D'ADULTS LA VER-NEDA—SANT MARTÍ** és un centre educatiu amb un projecte pedagògic i social definit: públic, pluralista i participatiu, integrat en el barri. Opta per una educació integral, activa i renovadora, i actua en la línia del que s'anomena desenvolupament comunitari.
11. **CASAL DELS INFANTS DEL RAVAL** és un servei que té com a objectiu proporcionar als nens i nenes del barri del Raval de Barcelona l'esbarjo, l'educació i d'altres condicions de vida de què estan mancats però als quals tenen dret.
12. **EXPERIÈNCIES D'ALFABETITZACIÓ**. Tres col·lectius d'alfabetització —d'Osona, Castelldefels i La Mina— posen en comú les seves experiències i hi reflexionen conjuntament. Ells entenen l'alfabetització com la dinamització d'un procés que comprèn totes les facultats de la persona i mira tant l'individu com la societat.
13. **CLUB INFANTIL JUVENIL BELLVITGE** és una entitat pionera en l'educació en el lleure en el nostre país —creada l'any 1969— que presta un servei a la societat, des del barri de Bellvitge, a l'Hospitalet de Llobregat, a través de l'educació en l'esplai i el temps lliure.
14. **TALLER ELS TRES TURONS** és una associació del barri del Carmel de Barcelona que treballa per la rehabilitació i reinserció laboral i comunitària de persones amb trastorns psíquics. Una alternativa real i concreta als manicomis.
15. **TRINIJOVE** parteix de l'intent d'un grup de joves del barri de Trinitat Vella de Barcelona d'assumir els propis handicaps de present i de futur. Una experiència de desenvolupament local a través de la promoció ocupacional, la inserció laboral, la informació i el lleure creatiu.
16. **L'ESCOLA DEL BAIX** és una escola de formació de monitors i un centre d'investigació i documentació sobre l'educació en el lleure infantil i juvenil, a la comarca del Baix Llobregat. És un fenomen pedagògic, social i cultural lligat al moviment associatiu, per un temps lliure educatiu i vinculat a la comunitat local, comarcal i del país.
17. **CPAC**, Centre de Promoció i Gestió d'Iniciatives d'Autoocupació Juvenil de Catalunya. És un equip de joves professionals dedicats a l'assessorament en la creació de petites empreses i a la formació d'emprenedors segons un mètode propi, al servei del jovent que vol autoocupar-se creant el seu propi lloc de treball.
18. **ESCOLA DE L'ESPLAI**. L'any 1960 s'imparteix a Barcelona el primer curs per a monitors de colònies d'estiu a Catalunya i a l'Estat. És l'inici d'una Escola Diocesana que esdevindrà, el 1970, l'Escola de l'Esplai de Barcelona. Ofereix cursos d'animació socio-cultural i d'educació en el lleure, social i ambiental, contemplant ara les dimensions humana i transcendent.
19. **CASAL INFANTIL I JUVENIL DE MARIANAO**. Des que, l'any 1985, el moviment de joves del barri de Marianao (Sant Boi de Llobregat) va ocupar un edifici il·legal a tall de *squatters*, fins avui, el CIJM ha desplegat una intensa activitat social: l'Esplai, el Centre Obert, l'Aula Taller, la Secció Juvenil, l'Enllaç... I segueix en-davant.

- 20. UN MODEL D'ESCOLA DINTRE DE LA PRESÓ.** L'experiència de cinc anys de treball docent a l'escola de la presó de dones «Concepció Arenal» i a la presó d'homes «Salvador Dalí», una tasca educativa ben poc coneguda i en un context marcat per una dura problemàtica social.
- 21. CASAL DE CULTURA DE SANTA COLOMA DE GRAMENET.** L'any 1976 un grup de persones de l'associació de veïns del barri de Santa Rosa, mestres i membres de les comunitats cristianes i d'altres col·lectius, va organitzar-se per impulsar un moviment de cultura popular creatiu, participatiu i solidari, compromès en la transformació de la societat des de la base.
- 22. EL SERVEI COLÒNIES DE VACANCES** és una entitat amb més de 25 anys d'història, amb vocació envers els infants, l'educació i la cultura. Actualment és una secció de la Fundació Institut Pere Tarres d'Educació en l'Esplai i ofereix serveis de suport i d'infraestructura, fonamentalment cases de colònies.
- 23. ESCOLA D'ADULTS CONCÒRDIA.** L'any 1975 sorgiren arreu de Catalunya diferents nuclis d'escoles d'adults lligades a moviments populars i d'ensenyants: un d'ells era el de Sabadell, amb les escoles de Can Puiggener i Can N'Oriac, que posteriorment s'estén a d'altres barriades, entre elles Can Deu. El curs 1989-90 s'unificaren en el Centre d'Adults Concòrdia.
- 24. ÀREA CULTURAL ORIOL.** En el barri del Riu Nord, a Santa Coloma de Gramenet, poblat per gent de classe treballadora provinent majoritàriament de la immigració, un grup de persones desplega, des de l'any 1980, una tasca social, cultural i humanista adreçada des dels infants i jovent a la tercera edat. Amb voluntat i il·lusió de contribuir a «la construcció d'una societat més justa, harmònica i feliç».
- 25. MOVIMENT DE CENTRES D'ESPLAI CRISTIANS.** Una realitat eclesial que ve caracteritzada pel fet de proposar un projecte educatiu en el temps lliure a través d'una institució educativa com és el **centre d'esplai**. Vol contribuir a fer una educació integral que abasti totalment la persona humana i doni acolliment, orientació i sentit a la seva vida.
- 26. EL SAFAREIG. GRUP DE DONES FEMINISTES DE CERDANYOLA.** És un grup plural, amb dones de diferents orígens i concepcions. El fet d'ésser un grup «de poble» condiciona que diferents punts de vista hagin de conviure en un col·lectiu de confluència però, d'altra banda, possibilita d'incidir en la relitat del municipi, i de participar activament en la creació de serveis i activitats per a les dones.
- 27. FORMACIÓ PROFESSIONAL I PRÀCTIQUES A L'EMPRESA A CATALUNYA** La reactivació econòmica a partir de la primera meitat dels anys vuitanta va fer emergir un nou model de transició al treball, que valora la formació de base i les capacitats de polivalència i d'iniciativa. Les pràctiques en alternança escola-empresa hi han aportat innovacions significatives en l'aprenentatge i en la socialització de l'alumnat.

Subscripcions i comandes:
Fundació Serveis de Cultura Popular.
Provença, 324, 3^a.
08037 Barcelona. Tel. 458 30 04

En preparació

**Minyons Escoltes i
Guies Sant Jordi de Catalunya** •

Fundació Sant Pere Claver •

**Col·lectiu de Cultura Popular
de Sant Vicenç dels Horts** •

Escola d'acció especial F. García Lorca.

L'experiència va començar el curs 1980-81, al barri de Sant Roc, a Badalona. Va sorgir per acollir els nens i nenes —principalment de famílies gitanes— que, a causa de la seva marginació, no havien estat escolaritzats. Ara, partint de criteris d'integració, l'escola ha tancat les portes. El temps dirà què passarà: el repte continua ●

